

Μια ιδεολογία που τραγουδιέται

> «Ένας όμηρος» του Μπρένταν Μπίαν από τον ΘΟΚ

Οταν ανακοινώθηκε το φετινό ρεπερτόριο του ΘΟΚ, ρώτησα απερίσκεπτα, τι εστί ο «Όμηρος» και ποιος είναι ο Μπρένταν Μπίαν, και εξέπληξα τους ερωτηθέντες με την άγνοιά μου. Κι εγώ με τη σειρά μου εντυπωσιάστηκα με το πόσο δημοφιλές ήταν το έργο και πόσο γνωστό το όνομα του συγγραφέα, και μάλιστα μεταξύ όχι ιδιαίτερα θεατρόφιλων Κυπρίων, φτάνει να ήταν κάποιας ηλικίας. Και μετά έμαθα για τα τραγούδια του Θεοδωράκη (και ποια τραγούδια!-αναπόσπαστο μέρος της ελληνικής πολιτιστικής και πολιτικής πραγματικότητας), και μετά ανασυναρμολόγησα το ένδοξο παρελθόν του έργου-το ανέβασμά του στην Αθήνα το 1962, η φωνή της Φαραντούρη, το «Ζ» του Γαβρά, ο Λαμπράκης- «το γελαστό παιδί», οι παραστάσεις στην Κύπρο, σε σκηνοθεσία του Νίκου Σιαφκάλη το 1970, καταμεσής της Χούντας, του Εύη Γαβριηλίδη το 1975, αμέσως μετά από τη δική μας τραγωδία, (και οι δύο κυπριακές παραγωγές χρησιμοποίησαν τα τραγούδια του Θεοδωράκη). Κατάλαβα, λοιπόν, ότι στο ελληνικό πολιτιστικό χώρο το έργο απέκτησε καινούργιο μύθο, σχεδόν ανεξάρτητο από το ύφος και το ήθος του ιρλανδικού πρωτότυπου (το τελευταίο το κατάλαβα μετά από τη γνωριμία με το κείμενο), όπως επίσης υπέθεσα πως αυτοί που εισηγήθηκαν ν' ανεβεί στην Κύρια Σκηνή του ΘΟΚ δεν επέλεξαν το θεατρικό του Μπίαν για τις αρετές του, αλλά νοστάλησαν το ένδοξο «εγχώριο» παρελθόν του.

Ο Μπρένταν Μπίαν έζησε και έγραψε μ' έναν τρόπο απόλυτα «εθνικό» από τη μία άποψη και άκρως προσηλικό από την άλλη. Γεννημένος στο Δουβλίνο, από παίδι εντάσσεται στη νεολαία του IRA, μπεινοβγαίνει σε φυλακές, συμμετέχει σε απόπειρα φόνου Άγγλων αστυνομικών, συμμετέχει ενεργά στις συγκρούσεις διάφορων πολιτικών παρατάξεων στα πλαίσια του ιρλανδικού αγώνα. Το έργο του είναι γεμάτο από άμεσες και έμμεσες αναφορές σε πρόσωπα του ιρλανδικού αγώνα, λατρεμένα ή αμφισβητούμενα από τον ίδιο, και καταστάσεις περιέργες και διφορούμενες, τόσο γνωστές στους θεατές της πρώτης παραγωγής του έργου στο Δουβλίνο το 1954. Έχει έντονες πολιτικές απόψεις, επιθετικότητα, ιδιόμορφο χιούμορ, ανθρωπιά επίσης ιδιόμορφη. Προσωπικά πιστεύω πως ο Μπίαν δεν ανήκει στη λαμπρή ομάδα Ιρλανδών θεατρικών συγγραφέων.

Όπως είπαμε όμως, το κείμενο αναγεννή-

Αντλώντας από το χιούμορ, το πνεύμα της αμφισβήτησης, από την παράξενη ανθρωπιά, από τις περιθωριακές καταστάσεις και χαρακτήρες του κειμένου, ο Εύης Γαβριηλίδης ανοίγει εισαγωγικά, μέσα στα οποία βάζει την παλιά «ηρωική αντίληψη»

θηκε στον ελληνικό χώρο περνώντας από τη διαδικασία ... ηρωικής απλοποίησης μέσω της μουσικής του Θεοδωράκη και των σκηνοθετικών προσεγγίσεων, που πήγαζαν περισσότερο απ' αυτήν παρά από το κείμενο, όπως συμπεραίνω από τις αναμνήσεις των συμμετεχόντων σ' αυτές. Η φαινομενική ομοιότητα των καταστάσεων (Δουβλίνο 1954, Αθήνα 1962, Λευκωσία 1970 και 1975) επισκίαζε τις ιδιαιτερότητες του έργου και ενδυνάμωνε το κλίμα της γενικής επαναστατικότητας.

Αλλά οι εποχές αλλάζουν, και ο σκηνοθέτης Εύης Γαβριηλίδης δεν θα μπορούσε σήμερα να προτείνει τις ίδιες λύσεις όπως 30 χρόνια πριν. Επίσης δεν θα ήταν φρόνιμο να αφαιρέσει το επίστρωμα της ελληνοποίησης και επαναστατικής στερεοποίησης του έργου για να φτάσει στο «από κάτω» επίπεδο, επειδή αυτό ανήκει σε πολύ συγκεκριμένη χωροχρονική διάσταση.

Να, λοιπόν, τι κάνει ο σκηνοθέτης. Αντλώντας από το χιούμορ, το πνεύμα της αμφισβή-

τησης, από την παράξενη ανθρωπιά, από τις περιθωριακές καταστάσεις και χαρακτήρες του κειμένου, ο Εύης Γαβριηλίδης ανοίγει εισαγωγικά, μέσα στα οποία βάζει την παλιά «ηρωική αντίληψη». Μετατρέπει το ηρωικό ορατόριο σε μιούζικαλ, ενθαρρύνει το Μουσικό της παράστασης Γιώργο Χριστοδουλίδη να γράψει τσάρλεστον για τα εργαζόμενα (στον οίκο ανοχής) κορίτσια και να το βάλει δίπλα στο μυθικό «Γελαστό παιδί». Ιερουσουλιά; Ή προσπάθεια να βρεθεί θεατρικότητα μέσα στα ετερόκλητα στοιχεία που είχε μπροστά του; Μάλλον, το δεύτερο. Όμως το τελικό αποτέλεσμα θα το παρομοιάζα μ' έναν τοίχο, πάνω στον οποίο ο μεθυσμένος επαναστάτης Μπρένταν Μπίαν έκανε κάποτε ένα οργισμένο graffiti, το οποίο καλύφθηκε πρώτα από παλιές αφίσες με τον Θεοδωράκη να διευθύνει και τη Φαραντούρη να τραγουδά, και μετά, ως δεύτερο επίστρωμα, καλύφθηκε από κάτι αφίσες, λίγο σε στυλ του Τουλούζ-Λотреκ, με την τελευταία εκδοχή, αυ-

τή του Γαβριηλίδη.

Στα πολύ θετικά της παράστασης - οι υποκριτικές δουλειές του Γιώργου Μουαίμη, της Αννίτας Σαντοριναίου, της Στέλας Φυρογένη, της Μάρας Κωνσταντίνου, του Σταύρου Λούρα, του Αντώνη Λαπιθιώτη. Ο Εύης Γαβριηλίδης δεν φοβάται τις επαναλήψεις, ενθαρρύνει τους ηθοποιούς να κάνουν αυτό που ξέρουν να κάνουν καλά, κι ας το έχουν ξανακάνει παλαιότερα. Η μετωπική στημένη παράσταση δεν κρύβει τη φύση της, είναι ένα show, ένα μιούζικαλ, ένας αγώνας που χορεύεται, μια ιδεολογία που τραγουδιέται. Τα ωραία σκηνικά του Στέφανου Αθηνάινη σπρώχνουν τη δράση προς το κοινό, τα ωραία του κοστούμια ντύνουν τα μουσικοχορευτικά νούμερα (διδασκαλία τραγουδιών - Γιώργος Χριστοδουλίδης, χορογραφία - Μάχη Δημητρίου Λίνταλ). Η παράσταση δεν κρύβει τη φύση της...

Οι καιροί έχουν αλλάξει.

NONA ΜΟΛΕΣΚΗ